

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Iduns Tryckeri Aktiebolag.

N:r 22 (441)

Fredagen den 29 maj 1896.

9:de årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam ..... kr. 5.— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5.— Iduns Modet., månadsuppl. » 3.— Barngarderoben..... » 3.—	Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Allm. telef. 6147. Prenumeration sker å alla post- anstalter i riket.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—3. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris 15 öre (lösn:r endast för kompletteringar.)	Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp-rad
--	--	--	--	---

Klara Schumann.

Enligt telegram från Frankfurt am Main har den berömda pianisten fru Klara Schumann, kompositören Robert Schumanns änka, därstädes afidit.

»Såsom pianist står Klara Schumann hittills oöfverträffad,» säger Josef von Wasiliewsky, en framstående tysk musikkännare. I våra dagar, då halfva världen tycker om musik och den andra hälften åtminstone låtsas göra det, torde detta vara anledning nog att för Iduns läsarinor presentera pianisternas nu hädansofna drottning.

* * *

I början af detta århundrade bodde i Leipzig en man vid namn Fredrik Wieck. Han lefde på att ge musik- och sånglektioner, något som den tiden var föga inbringande, då t. o. m. sådana storheter inom tonernas värld som Beethoven och Schubert måste anlita enskilda personers hjälp för att, sålunda befriade från ekonomiska bekymmer, mera helt kunna hänge sig åt musiken.

Direktör Wieck hade tvänne döttrar: Klara och Marie. Det är den förstnämndas porträtt, som i dag pryder Idun.

Klara Wieck föddes den 13 sept. 1819. Hon var ej något af dessa stackars »underbarn», som lofva så mycket, men som vanligen hålla så litet. Tvärtom. Till följd af en öronsjukdom hade hon mycket svårt att lära sig Tysklands och ändå svårare tonernas språk. Men sedan hörseln blifvit återställd, fick

Fredrik Wieck en utmärkt elev i sin dotter. Dessutom gäfv Weinig och Dorn henne undervisning i musikens teori och i kompositionskonst.

Den bizarre Niccoló Paganini, som en gång hos Wiecks fick höra den lilla Klara spela, rådde fadern att låta henne uppträda inför ett större auditorium. Vid tio års ålder spelade hon också första gången offentligt på en konsert, som gafs af en på den tiden rätt känd pianist från Grätz, fru Perthaler.

Den unga debutanten lär redan då mycket väl hafva tolkat några af Kalkbrenners variationer.

Tvänne år därefter, d. v. s. 1831, åtföljde hon sin far på en resa till Kassel, Weimar och Frankfurt, hvarunder hon då och då lät höra sig. Men det var först 1837 på en turnée till Wien och Berlin som hon förvärfvade sig det rykte som världens förnämsta pianospelerska, hvilket hon under de sista femtio åren bibehållit.

På en konsert hos Erard i Paris 1839 blefvo de goda parisarne alldeles »épris» i den lilla borgardottern från Leipzig. Hon föredrog då först Thalbergs Caprice och slutade med Schuberts bekanta, af Liszt arrangerade serenad, ackompanjerad af Charles de Bériot, såsom bekant en af århundradets störste fiolspelare.

Bland dem, som då togo musiklektioner hos Fredrik Wieck, fanns äfven en ung ännu okänd »storhet». Han hette Robert Schumann. Och i hans konstnärssjäl, där stän-

Sanningen på jorden kan allenast anas,
Blott i svaga drömmar hennes afbild danas,
Anas dock skönast, när först på dess vårdag
Hjärtat, det unga, af kärleken rörs.

G. A. Goldschmidt.

digt en melodi brusade, framstod snart bilden af hans lärares vackra, glada dotter, till hvars spel han mången gång med stilla fröjd lyssnat.

Och så började deras kärlekssaga — en saga, där hvarken den traditionelle obeveklige fadern, den blåögda »Clärchen» eller den unge, fattige konstnären felas. — På den tiden vände lifvet sin afvisida mot Robert Schumann. »Förläggarna vilja ej ens veta af mig,» skref han till en af sina vänner.

Den gamle Wieck ville ej alls, trots Klaras böner och tårar, gå in på att gifva sin dotter åt herr Schumann, som misslyckats i allt hvad han dittills företagit sig. — Då forntidens riddare ville göra sig värdiga sin dams kärlek, drogo de ut på äfventyr i afsikt att slå bergtroll och drakar fördärfvade eller någonting i den där stilen. Men Schumann låg ej åt det hållet. Han lade sig vid ett universitet och tog — graden.

Lagerkrönt, med hjärtat fullt af hopp och hufvudet fullt af melodier, anhöll han nu om sin älskade Klaras hand. Och en vacker sommarafton 1840 förenades så i en liten landkyrka i närheten af Leipzig det kanske mest lysande konstnärspär, som världen någonsin skådat.

För Schumann, hvars hela lif dittills varit en oafbruten kamp mot nöden, började nu ett skede, som gjorde honom skadeslös för allt hvad han lidit. Han fulländade nu sina mest genialiska kompositioner, arbeten, som skola lefva lika länge som Mozarts och Beethovens. Man påstår, att han, då en bekant frågade honom, hvarifrån han fick sina underbara melodier, leende skall hafva pekat på sin hustru.

Men deras lycka blef ej långvarig. Ett tiotal år efter deras förening började vinnets natt sänka sig öfver sig Schumann. Några år därefter var han död. Konstnärer äro vanligtvis ej några penningekarlar. Så ock med Robert Schumann. Han efterlämnade endast ett odödligt namn. . .

För att kunna uppehålla sig och sin familj måste hans änka återupptaga sitt yrke som konsertspelerska. I Tyskland, Holland och Belgien firade hon åter sina gamla triumfer, men fransmännen sparade denna gången på loford. Man uppskattade väl till fullo hennes teknik, men kunde ej riktigt med hennes repertoar. Klara Schumann spelade nämligen företrädesvis sin mans kompositioner, för hvilka hon hyste en svärmisk beundran, hvilken dock ej delades af Bizets landsmän.

Jag tror det var hertig de Gramont, som påstod, att man borde blunda, när Klara Schumann spelade. Ty hon hängaf sig uteslutande åt sitt spel, utan tanke på auditoriet, hvarigenom hennes yttre uppträdande kanske ej blef så graciöst. —

Efter sin makes död bodde fru Schumann några år i Berlin hos sin moder, som gift om sig med musikläraren Bargiel, far till Woldemar Bargiel, med hvilken hon således var halvesyster. Därifrån flyttade hon 1863 till Wiesbaden, där hon uppehöll sig till 1878, då Hacks konservatorium i Frankfurt am Main emot ett ovanligt högt honorar bjöd henne

anställning. Där framlede »pianisternas drottning» sin ålderdom.

Men icke blott såsom pianovirtuos, utan äfven som kompositris har Klara Schumann förvärfvat sig ryktbarhet. Preludier, fugor, sånger och pianokonsorter vittna om hennes begåfning på äfven detta område. Dessutom har hon utgifvit Robert Schumanns ungdomsbref, skrivit uppsatser angående pianospelning o. d.

Men tyngdpunkten af hennes snille hvilar på tolkningen af de tyska klassikernas och, i främsta rummet, hennes mans arbeten.

Mari Mihi.

Florence Nightingale.

'Valplatsens ängel'.

Där sin fåra plöjde krigarlotet,
där, beredd att ofra hjärteblodet,
fastän kvinna, oförskräckt du steg,
att bland fasorna och brodermorden
så en helig fridens sådd på jorden,
som en gång skall rika skördar bära,
om ock hatets rot är än så seg.

Med beundrans blickar såg dig världen
re'n på Krim bland dödarne och svärden
hjaltemodigt fylla kvinnans kall.
Vän och fiende dig voro lika.
Ej din kärleksplikt du kunde svika,
när på Balaklavas dag, den hemska,
du gick lugn igenom stridens svall.

All predikan, om än varm, förklingar,
när ej kärlek ger åt sanning vingar,
när ej handling följer högsint ord.
Därför ock, när du i främlingslandet
lade på de sårade förbandet,
flög ditt rykte öfver hafven vida,
nådde hit också till fjärran nord.

Kvinnokraft, knappt anad förr, du väckte,
och att bruka den du lärt vårt släkte,
misstrons inkast skickligt du bemött.
Må din bragd till efterföljd oss mana,
väg till nya kärlekssegrar bana:
kvinnans sfär så vidt som himlen sträcket,
för det evangeliet gladt du blödt.

Obemärkt hon får ej längre dröja,
hon skall varnande sin stämna höja
att beskydda fäder, bröder, män.
Kvinnans värnpliktslag blef af naturen
djupt i hjärtats runobalkar skuren,
spåras redan i de gamles saga,
ligger gömd i Valans visdom än.

Men mot Hildur själf hon nu skall kämpa,
med sitt saktmod hatets lågor dämpa,
med sin mildhet tysta hat och kif.

Folkens blodskuld får hon icke dela,
hennes hand är danad huldt att hela.
Ej i dödens, men i lifvets lundar
grönskar mänsklighetens fredsoliv.

Se, bland maktens listigt smidda ränker
som en stjärna genom stormmoln blänker
minnet af din bragd på stridens dag.
Kring vår jord, där blod i strömmar runnit,
du ett nät af kärlekstrådar spunnit:
bröders hätskhet kufva, skilda stammar
böja hop skall kvinnans hand, fast svag.

Lotten von Kræmer.

Våra söners framtid.

Också några synpunkter af Incognita.

Hvarje sak kan, som bekant, betraktas ifrån flere synpunkter, af hvilka hvar och en kan vara mer eller mindre berättigad. Då jag nyligen i Idun läste »Heriberts» tankar angående »våra döttrars framtid»*, kunde jag ej låta bli att på sina ställen inom mig upphäfvva en protest emot hans påståenden, så behjärtansvärda de än till en viss grad kunna vara. Om vår planet eller åtminstone vårt kära fädernesland beboddes af idel kvinnliga varelser, kunde jag ej annat än gifva honom rätt i de flesta af hans uttalanden; men då försynen jämväl har skapat manliga individer, hvilkas existens är lika berättigad som vår egen, så ter sig saken något annorlunda.

Men allra först vill jag värja mig för den misstanke, att jag angående kvinnofrågan skulle tillhöra »obskuranternas» läger och hysa den lika dåraktiga som fåfänga önskan att hålla »tidens kughjul» tillbaka; nej, äfven jag är ett barn af min tid och hör icke till de mycket smädade »fortidskvinnorna»; äfven jag har i ungdomlig entusiasm svärmat för kvinnans fullkomliga borgerliga likställighet med mannen, för hennes befrielse ur sekelgamla bojor, för hennes andes ohejdade och mångsidiga utveckling. Men som så ofta sker, har det verkliga lifvet och den med åren vunna erfarenheten i någon mån modifierat mina åsikter i detta ämne. Om jag i det följande kommer att påpeka vådorna af den kvinnliga konkurrensen på arbetsmarknaden och inlägga en liten gensaga mot »Heriberts» teorier, så må ingen misstänka mig för att vara moder till ett dussin mer eller mindre förhoppningsfulla ynglingar och i följd däraf likgiltigt för våra flickors tillkommande öden. Så är det icke; himlen har skänkt mig flere döttrar än söner, mitt hjärta klappar lika varmt för de ena som för de andra. Jag ämnar icke heller alltigenom bestrida »Heriberts» påståenden — i många afseenden är jag alldeles ense med honom — utan endast framhålla en eller annan punkt, som mig veterligen icke förr

* Se Idun n:r 1 och 2 för i år.

vidrörts i Idun, åtminstone icke under de sista åren.

Jag söker min anknytningspunkt hos den ärade författaren själf. »Det synes,» så säger han i sin artikels andra del, »som skulle giftermålen bli allt färre», och däri har han utan tvifvel rätt. Orsakerna till detta sociala missförhållande äro visserligen mångahanda, men månne icke öfverfyllnaden på snart sagdt alla lefnadsbanor och den därpå uppkommande svårigheten att försörja en familj kan anses såsom en af de förnämsta. Den, som själf har söner, som skola välja sig en lefnadsbana, den som sett arbetsvilliga, hyggliga unga män, kanske med studentbetyg i fickan, gå hemma i brist på sysselsättning och ligga sina föräldrar till last, den, som på annons efter en bokhållare eller något annat biträde fått 30—40 svar, den skall icke så lätt beskylla mig för öfverdrift. Icke endast på de s. k. lärda banorna finns det öfverproduktion; på bankerna, på apoteken, i postverket, vid järnvägen, öfverallt äro platserna upptingade redan långt i förväg.

Jag kan icke tro annat än att den kvinnliga konkurrensen i icke ringa grad bidragit till denna sakernas ställning. Och nu önskar man ytterligare öka denna konkurrens. Ginge »Heribets» önskan, att *alla* unga kvinnor skulle utbildas till något *bestämmt* lefnadsyrke, i fullbordad, då blefve följden ovillkorligen den, att vi finge ännu flere sysslolösa eller illa aflönade män, ännu färre giftermål, ergo ännu flere ogifta kvinnor, som i sin tur skulle öfverfylla marknaden, och denna osaliga växelverkan skulle fortgå i oändlighet. Skulle detta vara till båtnad för någon? Skulle icke då hela vårt allaredan ej så litet snedvridna samhällslif därigenom undergräfvast? Hvilket namnlöst moraliskt och annat elände skulle ej bli en följd af dessa nödtvungna celibat! — Men kanske har jag missförstått Heribert, kanske menar han endast sådant arbete, som lämnar mannens område oberördt. Jag kan dock icke tro, att detta har varit hans tanke, ty de speciellt kvinnliga platserna — jag tänker nu på lärarinnor, sjuksköterskor, butiksröknar, hushållsbiträden med flere dylika — ha i alla tider stått öppna och blifvit upptagna. Någon reform i denna riktning kan således icke gärna komma i fråga.

Då återstår endast detta alternativ: antingen trängas med männen om de förmånligaste platserna och i många fall *undantränga* dem — ty, som bekant är, nöja sig kvinnorna oftast med lägre lön — eller också att utbilda sig i något bestämmt yrke, utan att i praktiken tillämpa de förvärfvade kunskaperna eller färdigheterna. Skulle verkligen det förra förverkligas, så finge vi kanske i en framtid se våra unga män gå sysslolösa i hemmen för att göra det möjligt för kvinnan att tillfredsställa sitt »rastlösa verksamhetsbegär». Önskligt vore ju, att det funnes rikligt och själfständigt arbete för alla, men när detta nu en gång icke är fallet, så må vi finna oss i det oundvikliga, att det fortfarande är männen, som försörja familjens kvinnliga medlemmar, och icke tvärtom.

Jag vet, att ingen regel är utan undantag. Där finnas familjer med en så talrik flickskara, att icke alla kunna finna sysselsättning i hemmet; där finnas äfven flickor, som ha en så utpräglad fallenhet för ett eller annat yrke, som annars varit männen förbehållet, att det nästan vore ett våldförande

på naturen, om hon skulle kufva dessa alag; där finnas hem, hvarest ingen manlig försörjare gifves och där kvinnan således är tvungen att sörja för sitt och sina närmastes uppehälle. I sådana fall vill jag icke sätta några bestämda gränser för hennes verksamhetsfält. Jag vet väl, att kvinnan är mångsidig, och att hon på de flesta områden framgångsrikt kan täfla med männen. Men låt icke flere än de, som äro tvungna eller särskildt utrustade därtill, kasta sig in i denna täffingsstrid, deltaga i denna »kamp för tillvaron», som sliter upp vår samtids hjärnor och nerver och hotar att lämna ett tröstlöst arf åt kommande släkten. Den nervösa, blodfattiga kvinna, som för Heribert hägrar inom hemmets väggar, henne ser jag sitta i kassörskornas glasburar, jag ser henne trona på de höga kontorsstolarne, jag ser henne blekna och vissna i apotekens kvalmiga atmosfär eller förstöra sina nerver vid telefonen, jag ser henne kanske efter lysande examina tyna bort i lungsot eller hjärtlidande. Måhända är det en öfverdrifven bild jag här tecknar, men säkerligen icke mera öfverdrifven än bilden af den till ytterlighet själfviska, missbelåtna, sjukligt retliga, bråkiga kvinna, som Heribert ser uppdyka vid den husliga härden.

(Slut i nästa n:r.)

Vårstök.

III.

Landsflyttningen.

I mångt och mycket sammanfaller flyttningen till »landet» med vårstöket, och är det nästan bäst så, ty därigenom ordnas allt lättare.

Har man lyckligt och väl försäkrat sig om den där »stugan», »villan», »lägenheten» eller huru sommarbostaden gestaltar sig i drömmen och verkligheten för olika individer och hushåll, allt efter råd och lägenhet och kommunikationer, så börjar tanken genast vända sig kring utflyttningen och allt som hör tillsammans med den och det blifvande tjället för sommaren.

Dricksvatten och vattentillgången i öfrigt spelar stor roll i ens sommarlif, och för oss, som äro vana att endast vrida på kranen i vattenledningen och slå ut det vatten, som gjort tjänst, i afloppsroret, uppställer sig en fråga om huru vatten bör transporteras och huru man bör ha det under andra förhållanden. En rymlig vattenflaska, en vattensä och ett ordentligt slaskämbär äro oefftergiftiga villkor för att kunna reda sig något så när och måste anskaffas och medföras.

På så sätt samlar man sig under årens lopp ett förråd kär, som om våren framlockas ur källaren tillika med erforderliga lärar, både från vind och källare, samt en del korgar o. d. Allt detta måste vara renskuradt och torrt före inpackningen.

Ligger stället så, att man har en »bra bit» att bära allt emellan det och bryggan, där båten lägger till, gör man klokt i att noga öfvertänka allting som behöfs och medföra det vid den egentliga utflyttningen, då man vanligen har hjälp med uppforslingen af allt ens gods, men sedermera får man själf ombesörja transporten af de medförda sakerna.

Krattra, skyffel och spade, vedyxa, elddon, hammare, spik, bandbuntar, snören o. d. är man säker på att behöfva och vanligen behöfver man det genast, så dessa saker är det därför bäst att medföra i första flyttningen, så att de finnas till hands strax.

Specier, mjöl, sill, kabeljo, potatis, skinkor etc. bör man äfven ha med sig ut med detsamma samt hårdt bröd och angra förnödenheter, som man vet vara oundgängligen nödvändiga för ens dagliga vanor och fordringar på komfort, ett mycket elastiskt begrepp. Men något hvar måste göra medgifvanden och underkasta sig inskränkningar på grund af för handen varande

omständigheter. Och för den som sådant kan, är vinsten af ombytt vistelseort under sommar-månaderna så stor, att den är värd offer.

Bryggare och slaktare komma numera reguliert vissa dagar till somliga platser, bebodda af somargäster, under det att andra till följd af otillgängligt läge ställa större kraf på husmoderns kloket och förmåga att genom anordningarna ersätta och förtaga hvad som eljes skulle vara en olägenhet.

Isskäpen medföras ofta på landsflyttningen, men i de små stugorna finns ej utrymme för en dylik tingest. Har man en gammal dörr eller kan man få några hopslagna bräder, så gör man däremot ett skjul, helst i en sluttande backe, tätt intill bostaden och där skugga råder så stor del af dygnet som möjligt; på några stenar ställer man härinne en lår, hvars botten utgöres af ribbor eller spjälor, så att den blir som ett galler. Härpå lägger man isstycket inviradt i tidningspapper. Det fuktiga papperet medgifver endast obetydlig utdunstning och gör att isen ej smälter. På dagar, då luften innehåller mera fuktighet, uppblötes papperet och måste ombytas sådana dagar. Att inlinda isstycket i ett stycke filt är ock ett bra och pröfvadt medel.

Dylika experiment samt försök i dekorationsväg med tillbuds stående resurser gifva de små sommarhemmen sitt särskilda behag. Med omtanke, naturligt godt förstånd, god vilja och en bra portion händer och uppfinningsförmåga kunna med de allra mest anspråklösa saker och utan nämnvärd kostnad ernå goda, förvånansvärdt goda resultat. Vår tid sysselsätter sig så mycket med hemmens prydnad, men för dem som bebo förhyrda lägenheter i stenhus, medgifva förhållandena så få tillfällen att få företaga sig något i den vägen annat än i den mest ytliga riktning. Kan man därför komma åt en liten enkel stuga, där man kan få släppa lös fantasi och försökslusta, så är det för mången ett stort nöje. Äfven om man ej kan få mura spisar och måla friser och anbringa paneler, kan man, i synnerhet med vår tids väfslöjd till biträde, hjälpa upp de tarfliga väggarne och ge det hela ett stilfullt utseende.

I de små byggningar, där enkla familjer och folk med ringa medel slå upp sina bopålar under somrarna, tarfva väggar och tak ofta renovering och uppsättning. Med god vilja, emaljfärger och krita och vanligt »bondförstånd» kan man göra en hel hop själf för ringa kostnad, då det gäller att bättra på sådana saker. Kinkigare är att råda bot för tak, som nödvändiggöra uppspända paraplyer öfver sängarne under regnätter och dylika missöden, som omtalas från Stockholms omgifningar.

Genom att upplösa slamrad krita i vatten (söt, nysilad mjök fäster färgen bättre) får man en bra hvit färg. Genom att tillsätta gulockra får man gul färg, den blir grå, om man i den hvita färgen inblandar en ringa tillsats kimmör, och skär färg fås genom utspädd öfvermangansyradt kaliumsalt som blandas i den hvita färgen. Särskild målareborste behöfves ej, ty i brist på annat är en vanlig sopborste fullt användbar. Målarblus får man genom att knyta en bomullskjol kring halsen och sticka ut armen genom kjortelns sprund. En duk öfver hufvudet aktar håret. Sålunda kan man lätt ställa till reparation, då hvarken medlet eller apparaten är svårt att åstadkomma, och trefnaden höjs mycket af att ha det ljusst och snyggt omkring sig.

Spisen äro oftast rostiga och ful, då man tar en dylik stuga i besittning, men genom flitig gnidning med gamla tidningar och en smula fett blir den ren och låter sig sedan svärtas och blankas på vanligt sätt.

Hängare i garderober och vindar i dylika bostäder bruka utmärka sig genom spikarnes mångfaldiga art. Har man under året tillvaratagit tomma trådrullar och vid utflyttningen förser sig med stadiga spikar, som passa i trådrullarnes hål, blifva dessa ypperliga klädhängare.

Innan man lämnar hemmet i staden, har där allt insvepts i lakan, papper, tyll och flor för att skyddas för damm och flugor.

Mot dammet kan ej nog skyddsvärn anbringas; damm tränger in öfverallt och afsätter sig öfverallt, äfven i icke begagnade rum. Om man är beredd att rengöra och städa, innan man flyttar in, så böra i alla fall alla saker noga skyddas för det fallande dammet under den tid man är borta.

Fönstren kritis eller sättas för med papper, allt efter som man vill. I de flesta fall har man någon som ser till det öfvergifna hemmet, som skall sopa trappor och vädra rummen. Detta

sistnämnda bör *aldrig* göras vid den tiden, då man vet att solen ligger in i rummen. Flugor samla sig i solljuset och dansa in. Iakttagare man att ej ha fönstren öppna, för än »solen gått bort», kan man temligen säkert skydda sig för flugor.

Bell.

”Ma-bonne.”

Skiss för Idun af

Elin Ameen.

Från det vackra Schweiz med sina snöklädda bergstoppar, sina leende dalar och sina blåa, i solljuset glittrande insjöar kom hon till den kalla norden som helt ung. Hennes ansikte var rundt, kinderna rosiga, ögonen klarblå, och utan att vara vacker såg hon täck ut med ett ungdomligt, friskt behag.

Fader- och moderlös, utan hem och närmare släktingar, hade hon måst ut att tjäna som »bonne» i främmande land, och genom en familj i Schweiz, som hade relationer i Sverige, hade hon kommit hit.

På sin första plats i en adlig familj på ett stort gods stannade hon ej länge. Hvar för hon lämnade den, blef aldrig rätt klart, men ryktet hviskade om, att hon och äldste sonen i huset förälskat sig i hvarandra. Hans hustru kunde den lilla bonnen aldrig bli, och hellre än att ställa till bråk, ledsamheter och oenighet inom familjen, hade hon lämnat dem, stilla, tyst och blyg som hon kommit. Man berättade äfven, att vid afskedet hade den adliga husfrun velat på hennes arm sätta ett guldarmband som tack för det hon afstått från sin lefnads lycka, men den unga flickan hade stilla afböjt det och endast bedt att få taga med några högröda rosor, som växt tätt under hennes fönster och doftat och glödt för henne under oförgätliga sommarkdagar.

Så kom hon till ett annat hem, men knappt hade hennes hjärta hunnit växa fast vid de små, som innan de kunde tala *sitt* modersmål rent, jollrade till henne på hennes, förrän de blefvo större, skulle i skola — och mademoiselle blef öfverflödigt. För hvarje gång hon flyttade, var det som sletes hjärtat ur bröstet på henne, som toge man hennes egna små från henne och som slötes ett hems portar för henne. Och ändå var hon visst icke alltid så särdeles väl behandlad. Hon intog ständigt en isolerad ställning, hörde hvarken till herskapet eller tjänarne, hade inga vänner och mycket liten förströelse eller omväxling i sitt lif. Barnkammaren var hela hennes värld, de små hela hennes intresse. Men, o, så otacksamma de små krabaterna kunde vara, hur olydiga, odygdiga och mången gång riktigt elaka! Hur skvallrade de icke för mamma om ma-bonne, hur klagade de icke och trätte!

Och från föräldrarnes sida hette det ständigt:

»Men kan ma-bonne inte hålla styr på barnen — det är ju därför ma-bonne är i huset och har sin lön.»

Ma-bonne klagade aldrig, hon var alltid glad och nöjd, hennes barn voro alltid »*des petits anges*» jämförda med andra barn.

Ma-bonnes fordom runda ansikte hade fått skarpare konturer, den fina hyn små rynkor och det brun-blonda håret en hel

del grå strimmor, när hon kom till en förmoden ämbetsmannafamilj i Stockholm. Frun var ännu ung och mycket vacker samt tyckte om att roa sig, hvarför hon ville ha en pålitlig människa att se efter barnen. Dessa voro en flicka om åtta år, en gosse om fem och så åter en flicka om två år. Modern var ständigt upptagen af sina nöjen, visiter och toaletter, fadern dels på sitt ämbetsrum dels med att följa sin hustru från fest till fest, så att ma-bonne här hade rikt tillfälle att utveckla sina moderliga instinkter. Hon skänkte de små också redan från början all sin varmaste kärlek, sitt odelade intresse, sina dagar och nätter, hela sitt lif. Vilda och olydiga som de voro, hade hon stor möda med dem, men hon bad och förmanade, smekte och bannade. Det var dock det med ma-bonne, att hon aldrig kunde sätta sig riktigt i respekt — barnen slutade merendels med att få sin vilja fram, oaktadt ma-bonnes protester, och det behöfdes blott, att ett par mjuka barnarmar lade sig om hennes hals, ett par rosiga läppar tryckte sig till hennes kind och ett par bedjande ögon sågo in i hennes, medan en späd röst hviskade: »*Chère, douce, petite ma-bonne*»... för att hennes hjärta skulle smälta och hon ge efter.

Hur borde de ej ha älskat henne tillbaka för allt detta öfverseende, all hennes tillgifvenhet och efterlåtenhet. Och dock dyrkade de otacksamma små sin mammas lillfinger mer än ma-bonnes hela uppoffrande kärlek. »Mamma» var deras ideal för allt skönt och godt i lifvet, fastän hon blott sällan brydde sig om barnen och föga tid hade för dem. Att fina och putsade af ma-bonnes händer få sitta en stund hos mamma och uppföra sig oklanderligt var för dem högtidsstunder. Att se mamma klädd till bal var som en saga ur Tusen och en natt, och att en sekund lyftas upp på hennes arm och få en flyktig kyss kom dem att rodna och stråla af förtjusning. Och medan ma-bonne under otrolig möda, under bannor och smek sökte få dem afklädda och i säng, talade de blott om mamma — undrade, om hon dansade med kungen eller kronprinsen — om hon fick mycket god mat — om hon spillde ner sin klädning — hur länge mamma skulle sofva nästa morgon — om hon skulle ha hufvudvärk, så att de inte kunde få se henne på hela dagen — om hon tänkte gå på bal nästa afton också.

»Ma-bonne, där är hål på min strumpa» — och bort flög strumpan öfver golfvet i ma-bonnes knä.

»Ma-bonne, två knappar är ur mitt lif...»
»Ma-bonne, det var knut på bandet, därför slet jag af det...»

Och när de äntligen kommit till ro och bedt Gud »bevara pappa och mamma», och när sömnen slutit deras ögon och gjort dem omöjliga för all odygd till nästa morgon, då sitter ma-bonne ännu länge vid lampan, och lagar och stoppar åt dem, medan hon emellanåt kastar rödda blickar bort till sängarne, i det hon i sin tur ber Gud välsigna »de små änglarna».

Den dag kommer dock, då ma-bonne ej heller längre behöfs här. Frun låter henne veta, att barnen nu äro för stora att ha bonne och att hon dessutom funnit, att schweiziskan alldeles skämt bort dem, hon har varit för slapp och de ha med hvart år blifvit allt olydigare — hon har rent af förstört barnen. Med detta vitsord får ma-

bonne gå. Hon lämnar dem med af gråt uppsväldt ansikte och hjärtat sönderslitet af sorg.

Hon styr åter färden till sitt hemland, där hon ej varit på alla dessa år. Hon har gjort litet besparingar, och något arbete kan hon väl få i sin hemort, någon vrå där hon kan åldras och dö.

Där skall man höra henne berätta om de »små änglarna», som i hennes kärleksfulla minne alltid äro små och alltid änglar, och hon skall visa alla relikter från den tiden, ett par små skafda guldskinnskor, som varit »lillans», en guldgul hårlock, en liten bit af en broderad sammetsjacka, en trasig trumpet, en liten handske, kantad med dun, och en hel del små, obetydliga saker, dem hon själf fått till jul och födelsedagar. Och så dessa bref, hvilka kommo de två första åren, därför att barnens mamma tyckte det var en god öfning för dem att skriva på franska, men som sedan alldeles upphörde, bref dem hon gråtit och skrattat åt, kysst och smekt och sedan lagt in i det utskurna träskrinet, där hon bevarar sitt lifs rikaste minnen och därifrån det utströmmar en svag doft af vissnade rosenblad.

Men barnen då? När de en tid efter ma-bonnes afresa tillfrågades, om de ej saknade henne, svarade den ena: »Usch, nej, hon var så tjugig, så», och den andra: »Hon bara trätte och grälade.»

»Än du, lilla Mary då, du den yngsta, som var ma-bonnes mest älskade hjärtebarn?»

Men Mary vrider endast generad på sig och ser ut, som visste hon ej, hvem ma-bonne var eller hvad hon haft med henne att göra.

Detta var ditt eftermäle och din tack, ma-bonne, för all din ömhet och vård, för alla de nätter du vakat, när de små varit sjuka, för det du alltid var redo att taga mot deras små förtroenden så i sorg som glädje, för det du dolde deras fel, öfversåg med deras brister, älskade dem för mycket — detta är lönen för din kärlek, ditt arbete och dina böner. Stackars ma-bonne!

På rundresa.

Några korta bref från fröken Eva.

Uppsnappade och afskrifna af *Georg Nordensvan.*
(*Köpenhamn.*)

Jag är inte inbilsk nog att hoppas, att Iduns läsarinna — och läsare med för resten — komma ihåg, att det finns en varelse, som heter fröken Eva, och som för ett par år sedan var stolt öfver att se ett par »bref» från västkusten tryckta i damernas egna spalter.

Men kommer inte Idun ihåg mig, så kommer jag i stället ihåg Idun, hvilket bevisas af detta nya »bref» och af dem, som skola följa till nöje (?) för Iduns publik, såvida de ej finna sin graf i redaktionens antagligen mycket rymliga papperskorg.

För ett par år sedan, då var jag en ung och käck och trots all modern anläggning en smula sentimental flicka, som fann det melankoliskt att resa från hemmet och lämna ett sköfladt rum efter sig. Nu ha tiderna förändrats, nu har jag längesen fun-

Stor Vår-Realisation!

sommarnöjen, såsom knivar, gafflar, skedar, brickor, brödkorgar, koppar — emaljerade och förtentia kokkärl, grytor, stekpannor, mortlar, kaffekvarnar, kaffebrennare, hinkar, baljor, lerkärl och borstar m. m.

Obs! Af en händelse finnes ett parti *Tapeter* och *Rullgardiner*, som bortslumpas.

Från o. med 22 april till 15 maj realiserar ett större parti *Glas o. Utskottsporsliner* samt öfriga Husgerädsartiklar, passande för Bouppättningar till

Aktiebolaget Svenska Husgerädsmagasinet

17 Tegnergatan 17, hörnet af Döbelusg.

nit min Adam och nyttjar nu titeln »fröken Eva» endast som *nom de guerre*. Och nu är det Adam, som får stöka undan i våra rum, rifva ner och lägga in, medan jag går omkring och utöfvar kritik och ser förskräckligt upptagen ut. Det roar honom, och en rättskaffens Evas dotter förstår alltid att hålla sin Adam vid godt lynne. Och hvarför skulle jag för öfrigt missbruka min kvinnokraft med att trötta ut mig, när jag har en annan, som vill göra allt för mig? För det säger Adam, att han vill, och jag tror nästan allt, hvad han säger.

Nu äro vi utflugna. Jag behöfver naturligtvis inte säga, att det *inte* är någon bröllopsresa, det här nu är fråga om — från bröllopsresan skrifer ingen Eva några resebref. Vi ha farit öfver Öresund, jag har beundrat hafvet, och Adam har beundrat den myckna maten — så mycket mat som i Öresundsbatarnes matsalong säger han sig aldrig ha sett samlat på ett ställe. Vi ha installerat oss på hotellet, och vi ha varit ute och sett på Köpenhamn. Jag föreslog, att vi skulle börja med att inspektera magasin du Nord, hvars nya byggnad med torn imponerar och lockar som ett helt Bon Marché — visserligen något förminskadt — men Adam sade ifrån en gång för alla, att han aldrig ämnar besöka dylika lokaler. Han har sina grundsatser för sig, den gamle Adam.

Det är för resten lustigt, hur Köpenhamn är stort, när man kommer dit norrifrån, och hur staden krympt, när man kommer från söder, från Berlin eller Paris. Då tycker man, att »Ströget» — du vet hvad Ströget är, Östergade och dess fortsättning bort till Västerbro — är så kort som ingenting, nu däremot är det långt och storstadsaktigt. Men Köpenhamsdamerna äro lika »fixa» och lika »nydeliga», hvarifrån man än kommer, påstår Adam. Han skulle föredraga dem framför stockholmskorna, om han ej föredroge mig — säger den smickraren — och endast mig framför all världens fixa damer. Nu ser han på dem liksom på nippakerna i bodfönstren — det är inte fråga om att lägga sig till med någonting.

Det är för resten uppiggande att komma hit. Och »Ströget» är en sådan treflig gammaldags gata, som snor och ormar sig fram i ideliga kroklinier genom staden. Adam påstår, att om den låge i Stockholm, skulle vederbörande inte gifva sig någon ro, förrän de fått den reglerad och uträdd och tråkig. Det trefliga hos den är just dess krok, som oupphörligt öppna nya utsikter, och dess gamla hus, som se så gemytliga och trefliga ut. Det oregelbundna Gammeltoiv är en riktigt stilfull plats, där intet enda modernt hus bryter total-karaktären. Och så ha vederbörande för att muntra upp de promenerande och gifva dem anledning till kvickheter ställt upp den alldeles gudomliga storkfontänen just vid Ströget. Den som kan se detta mästerverk af klumpaktighet, utan att skratta, den har intet sinne för humor. Jag undrar hvad »mästaren» heter.

När man gått Ströget i ända, kommer man fram till Tivoli. Där slog vi oss ner i konsertsalongen och hörde på vådligt stilig musik. Gamla fruvar, unga flickor och barn kommo in och slog sig ner utan spår af förkläden, som om de varit hemma hos sig.

Väl ogeneradt, tyckte jag med mina Stockholmsvanor, ty när jag aflägsnat mig för ett ögonblick för att — för att se på en

luftballong och så kom igen, så hade en skönhet, som för resten inte lefde i sin första ungdom, slagit sig ner vid Adams bord, och när hon fick se mig, sade hon till honom: »Jeg spurte jo dem, hvis den plads var optat», hvarpå han svarade med det största lugn i världen: »Jeg har s'gu god plads til dem bægge to.» Det odjuret!

Salongen blef full af herrar och damer, och öfver allt öfverlades med mycken grundlighet och med många om och men, hvad man skulle beställa på smörgåsarna. Slutligen var man ense, och en bricka kom med högar af »smörrebröd» och med ölsejdlar. Detta är danskarnas sätt att äta mat, när de äro ute och festa. Adam och jag skulle förstås taga seden dit vi kommo, och vi äto smörgåsar vi ock, men Adam fann det absolut nödvändigt att dricka litet whisky ofvan på smörrebröden, och när vi åkt tillbaka till Kongens Nytorv, så var han hungrig igen, och så gingo vi att äta supé på A porta och därefter drucko vi kaffe på d'Angletterre, som det resande stockholmare ägnar och anstår. Och jag säger aldrig nej, när Adam hjuder på mat, ty en hustru måste respektera sin äkta makes individualitet. Och min vackra tanke, att vi svenskar borde lära oss af våra danska bröder att ha roligt, utan att gifva ut våra pengar, förblef outtalad den gången.

För öfrigt extravageras det nog med supéer också i Köpenhamn, men dylikt synes inte, det sker i enrum. Och det finns större snobbar i Köpenhamn än i Stockholm, påstår Adam. Men han är patriot — och man bör tro honom med urskillning.

Karl XII och »fruntimbret i Stockholm.»

En liten arkivstudie för Idun af G. B.

Den hos vårt folk ofta anmärkta benägenheten för öfverflöd i mat och dryck samt klädedräkt har gamla anor. Hand i hand med våra förfäders beprispade enkelhet i seder och lefnadssätt, när det gällde hvardagslifvet, finner man ofta ett öfverflöd och en prakt vid högtidliga tillfällen, såsom bröllop, begrafningar, barndop m. m. som gränssar till det otroliga. Allt ifrån Gustaf Vasas tid till ett stycke in på vårt eget århundrade hafva också svenska konungar tid efter annan genom lagbud, s. k. öfverflödsförordningar, sökt hejda och inskränka den öfverhandtagande lyxen i kläder och lefnadssätt. I de flesta fall torde dock dessa förordningar hafva utträttat ganska litet, huru välmenta de än varit; och säkerligen hafva de utträttat mindre, i samma mån de varit detaljerade och därigenom gifvit anledning till obehagliga ingrepp i den enskildes frihet.

»Gamla Kung Gösta» klagar 1546 öfver att »stort prål och högfärd ibland menige man fast uppkommer med allehanda hög klädebonad, och att de låta bedraga sig med många onyttiga varor och kramgods, därutinnan stor flärd finnes, samt att alla vilja härnäst vara lika och den ringaste vill föra så stort kram i alla mätto, som den för mer är och vara skall, och bonden härnäst icke annat än engelskt kläde och leyskt slite vill.»

Nära hundra år därefter (1644) utfärdades en vidlyftig kongl. stadga om åtskilliga

oordningars afskaffande vid adeliga samkväm, morgongåfvor och klädedräkter. Tjugu år därefter förnyades 1644 års »klädeordning» för adeln, hvartill kommo motsvarande förordningar för prästerskapet och borgerskapet. Ur 1664 års förordning må i förbigående omnämnas förbudet för adelsdamer att begagna mer än 120 alnar(!) band på hvarje klädning. Karl XI förbjöd införsel af fasoneradt guld-, silfver- och silkestyg samt snören, fransar, galoner o. s. v. men fasonerade och randiga tyger och band af inhemsk tillverkning skulle fritt få säljas och brukas.

Karl XII utfärdade den 20 mars 1699 ett plakat, i hvilket förbjödes att till klädedräkter »bära och draga alla med gull och sölfver brocherade eller inmängda och upphöjde fasonerade *sidenttyg*, som med åtskilliga färger blandade äro, jämväl alla med spunne blommor upphöjda brokader, det vare sig af åtskillig eller enahanda färg.» På det att ej allt för stor förlust skulle drabba sådana köpmän och krämare, som hade ett större eller mindre lager inne af nyssnämnda förbudna tyger, medgafs dock en tid af två år, inom hvilken det skulle vara dem tillåtet att försälja sådana tyg, som antingen voro tillverkade i inhemska fabriker eller förut varit tillåtna att utifrån införas. Vidare medgifves att »som en del af våre öfrige undersätare kunna hafva anlagt en och annan bekostnad uti kläder af ofvanbenämde tyg gjorde, ty finne Wi i like mätto för skäligt att ställa samma termin af två år för dem, inom hvilken de måge samma sina af sådana tyg gjorde kläder saklost bära och bruka, men efter den tiden intet, vid vite af 1,000 D:r. Sölvvermynts böter, hälften åt beslagaren och den andre hälften åt näste hospital; orkar han ej botum, plikte med kroppen.»

Denna lilla inledning torde vara nödig för att sätta Iduns läsarinor i stånd att bättre uppfatta innehållet af den dikt, som här nedan skall meddelas. Den utgör en supplik eller böneskrift till konung Karl XII från »fruntimbret i Stockholm» att ännu någon tid få begagna sina sidenkläder, hvilka eljes enligt plakatet af år 1699 ej skulle få brukas längre tid än 2 år efter dess utfärdande. Denna begäran synes hafva varit ganska billig i betraktande af den redan i början af Karl XII:s regering rådande ganska stora fattigdomen, och då den ju blott gick ut på att få tillstånd att bära sidenkläder, som de redan ägde. Den kostliga versifierade suppliken meddelas här som en tidsbild, hvilken icke saknar sitt intresse. Och nu lämna vi ordet åt »fruntimbret i Stockholm».

STORMECHTIGSTE KONUNGH

ALLERNÅDIGSTE HERRE

Om blyga qvinnor törs bland hieltar wijsa
Och böner finna rum wijdh wapn Swärd och
krijg,

Så kasta, Swea Kong, bland Edra Sysslor höga,
Uppå vår ringa skriff ett blidt och nådigt öga.
Ehr älder, Eder dygd, deht ständh I lefwen i,
Försäckra oss wij lär af Ehr bönhörde blij.
All werlden är nu full uthaf dhe stora Dater,
I mehr med eget mod haar giordt än med soldater

Och med Ehr Krijghshärs arm: Ehrtnam är makalöst.

Utaf dhe Seger löf, I wunnit på een höst,
Haar alla tijder nogh, att täncka, tahl, skrifwa,
Och Narvas Skantzar lär I ewigdt minne blifwa,
Dhe Ryssars otroheet och haremod til blygd.

många sorter. Försändes öfver hela riket. Begär priskurant

SPISBRÖD,

C. W. SCHUMACHER
Kgl. hofleverantör. — 17 Norrlandsgatan 17, Stockholm.

fullt jämförliga med de engelska, fås hos de flesta specialhandlare i hufvudstaden. Försök!

CAKES

Men till ett Ewigt lof för Swea giöters dygd.
Hwad öfvermåttan fröjd! I alles hiertan vunnit,
När därom förste bud til Stockholms portar
hunnit.

Det wet dhen himblamackt, som Kungars
Konung är

Och uppå Swea land ett nådigt öga bähr.
Allenast moste wij, Olycklige, beklaga,
Ändock een hastig fröjd wårt hierta mänd betaga,
Så bröt een hemlig Sorg dock straxt des
lufwa krafft;

utj een allmän frögd, så frögda wij oss knappt.
Ty ett allfvarligt budh bedröfwar våra leeder
Innan kort tijdz förlopp, att alla Sijden kläder,
Som wirkade af gull och meehr än een Coleur,
Bland fällk och samqväm war vår största prydnad för.

Ehr willia är wår lagh, O wijssse landzens Fader,
I weeta aldra bäst hwad gagnar eller Skadar.

Wår högsta längtan är att lyda Eder Bud,
Här effter wijsa oss utj een sådan Skrudh,
Som kan befrija oss Fiscalens pung att richta,
Eller utj brist af Silf med bara kroppen plichta.

Men ach, beswärligt wärck, att giöra nya kläär,
När utj boden tygh, i Pungen intet är,
Och när eij eller meehr öfwer oss flickor arma
Wår gamla wän Credit sig wärdigas förbarma.
Hwad utaf timligt Godz ännu är i wår hand,
Det offras willigt opp wår Kung och fosterland.
Fast skulle intet meehr än lijfwet öfwer blifwa,
Det gifwes med hiertans frögd, allt hwad wij
dhertill gifwa.

Dhe swåra tijder haa nu stäckt wår öfwerflödh,
Och den kan skattas rijk, som intet lijder nödh.
Ansee wårt usla kön, O fagre tapre hielte,
Till dhes I seger Säll hemkommen utur fälte,
Och föra ymnighet med Ehr till Sweriges
bygd,

Tilllåta att wij må få prijsa Eder dygd
I våra gamla kläär, ty sannerlig wij swärja,
Wij kunn oss anners eij för nakenheeten bärja;
Och skönt på een bahr kropp Naturen tehr
sig ställt,

Så biuder dygd likwähl dæet skönste hållas
dållt.

Wij arma haa ju ej så lyckelige warit,
Att wij medh Er wår Kungh till Zarens lägre farit,
Och dher fått hwar sin pälls, ty unn oss
glädie wår,

Att wij dhe gamla kläär få slijta än paar år.
Wij lofwa Ehr till löhn then sköneste Princessa,
För hwilken Astrild reen sin Pijhl begyner hwessa,
Af fägning och af ätt, af alla Seeder stoor
Och uthaf dygder lik Ehr makalösa Mohr.

Eders Kongl. Maj:tt

Allerunderdånigste Undersåtare
och Tienarinnor, Fruntimbret i
Stockholm.

Resol:tio

Kongl. Maj:tt hafwer I Näder uptagit
Fruntimbretz begiäran och will
här medh prolongera på ett åhrs
tid det Placat om förbudne Sijden-
tygs bärande.

Carolus.

Namndagslista för 1896.

Juni.

1. M. Sylvia.	17. O. Botolf.
2. T. Einar, Ejnar, Einar.	18. T. Vendela.
3. O. Ingrid, Ingri.	19. F. Sune.
4. T. Sven.	20. L. Sigyn.
5. F. Erika, Rika.	21. S. Alban.
6. L. Gustaf, Gösta.	22. M. Holmfrid (kv.)
	23. T. Adolf.
7. S. Robert.	24. O. Midsommardag,
8. M. Elsa.	Johannes, Jo-
9. T. Gillis.	han, John,
10. O. Svante.	Hans.
11. T. Marianne.	25. T. David.
12. F. Eskil.	26. F. Ebbe.
13. L. Linnéa.	27. L. Guttorm.

14. S. Eivor (kv.)	28. S. Ramborg (kv.)
15. M. Seved.	28. M. Petrus, Per.
16. T. Lage.	30. T. Ida.

Från Iduns läsekrets.

En allvarsdiger »kvinnofråga».

Då Idun nyligen i sin artikel från årets riksdag fört den allvarsdiga frågan om fosfortändstickorna och fosforförgifningarna på tal, bedja vi inträngande de svenska kvinnornas organ att — till den kraft och väckelse det hafva kan — öppna sina spalter för följande upprörande, men behjärtansvärda rader ur Malmötidningen »Skånska Aftonbladet».

»Under loppet af de senaste dagarne hafva tyvåne unga flickor blifvit införda till härvarande sjukhus, hvilka båda hafva erkänt att de tagit in forsfor (af tändstickor) för att fördrifva sitt foster. Båda hafva under svåra plågor aflidit samma dag de kommo in. Den ena var tjänsteflicka, den andra fabriksflicka, båda i sin ungdoms blomma.

Det skulle blifwa en förfärande statistik om man lyckades få reda på alla fall af fosforförgifning och död, i stad och på land, som försakats af dessa fosforstickor. De användas allmänt för fosterförfäring. Afven från Tyskland har man klagat öfver de svenska fosforstickorna, som äfven där användas i samma brottsliga ändamål. Huru länge skola de då få finnas? Det är en i hög grad besynnerlig konsekvens af lagstiftningen, att den med strängaste noggrannhet öfvervakar, att icke arsenik får lämnas ut från ett apotek utan läkares recept, men tillåter att det *most mördande* gift, fosfor, får finnas i hvarje kök. Och detta för den väl signade industriens skull. Är då denna till någon så stor välsignelse för mänskligheten? Den riktar några få, gifver arbete åt en hel del människor, men skapar ett fabriksproletariat, nedsjunket i fysisk och moralisk smuts, fattigdom och nöd. Fosforstickorna måste förbjudas. I fabriken framkallar fosfor den fruktansvärda sjukdom, som kallas fosfornekros . . . och så detta stora antal af själfmörderskor. De arma offren för dessa försök att medels fosfor befria sig från sin lifsfrukt äro nästan alltid unga kvinnor i blomman af sin ålder. De hafva ingen aning om hvilket förfärande gift fosfor är, då det blott behöfves 3 centigram för att döda en människa.

Plato tackade gudarne för sju välgärningar. Den första var att han var född fri och ej slaf; den andra var att han blifvit född till man och ej till kvinna. Mycket, som är tillåtet, eller åtminstone tolererat för mannen, blir utöfvadt af kvinnan, till skam och förbannelse. Men härvid är intet att göra. Det kristliga samhället fordrar det. Men däremot kan lagstiftningen göra mycket för att förekomma dessa massmord af unga kvinnor, hvilka framkallas genom fosforstickor!»

För Paris-fararinnor.

Dessa rader äro ingen »puff». De äro ett uttryck för min önskan att kunna stå mina landsmaninnor till tjänst med ett råd och göra någonting för det »hem», där jag tillbragt sex angenäma månader.

Namnet och adressen på det pensionat jag alltså vägar rekommendera är »Caledonian Home» eller »Miss Pryde's Home», Rue de la Pompe 152. Det är ett hem egentligen afsedt för engelska lärarinnor och artister, som af någon anledning behöfva uppehålla sig i Paris, men som utrymmet är stort — pensionatet upptager ett helt hotell — så tager Miss Pryde emot pensionärer äfven af andra nationaliteter. Företaget är icke ställt på förtjänst, något som man lätt förstår, då man får kännedom om inackorderingspriset. Detta är 30 francs i veckan för ensamt rum, 25 francs för ett rum med två eller tre bäddar och 20 francs för ett rum med fem bäddar; — sällan hysas dock mer än tre personer i dessa senare rum. I ofvannämnda pris ingå äfven franska lektioner två eller tre gånger i veckan för infödd lärarinna. Födan är god och väl lagad och så tillräcklig som öfver hufvud taget i någon »Pension de famille» i Paris. (Ingen svensk finner sig väl i att gå fastande från klockan tolf, då lunchen serveras, till klockan sju på aftonen.) Läget är särdeles sundt och trefligt, ehuru ej centralt: hotellet ligger omkring fem minuter från Boulognerskogen. Hwad slutligen språket beträffar, är det ju en olägenhet, att pensionatet gästas så godt som uteslutande af engelskor, men äfven denna olägen-

het lär »the Caledonian Home» ha gemensam med de flesta andra pensionat i Paris; hwad man får höra för språk där, icke är det ren franska och allra minst pariserfranska. Emellertid hör det till »hemmets» regler, att detta språk skall talas vid måltiderna och så vidt möjligt äfven vara det dagliga samtalspråket.

Alla önskade upplysningar meddelas för öfrigt af Miss Pryde. E. W.

Ur notisboken.

»*Damernas hyllning*». Då konung Oscar vid sin återkomst till hufvudstaden förlidne torsdag beträdde sitt skrif- och arbetsrum, möttes han af den berusande doften från en kolossal blomsteruppsats, bestående af idel rosor, hvilken där hade fått sin plats. Vid blommorna var fäst en hälsning af följande lydelse:

Vi hälsa dig, vår konung, i din borg,
Vi Skandiens döttrar, delande den lycka,
Den tacksamhet, som Skandiens söner känna,
Då du åt dina folk är återskänkt
Med klang i stämma och med glans i öga.
Af blad ur ekens och ur lagerns krona
Dig kransar bragtes — det är männens gärd
För höga värf och kärnfull kungagärning.
Vi bringa blommor, bringa röda rosor,
Som pryda sig med hälsans egen färg.
De läggas ner att dofta dig i möte
Vid första fjätet inom ditt gemak,
Som ringa skänk till dig af landets kvinnor.
Hur ha ej våra tankar sökt din sjukbädd,
Där tyst hon verkade, ett föredöme,
Gemålen, furstemodern, vårdarinnan!
Hon dagens tunga bar — vi dela glädjen.
Se! Dessa blommor andas fram vår välkomst,
Vår tack för hwad du är och hwad du gett,
Vår tack för riddersmannens fina hyllning
I festlig stund — för tankar och för toner,
Till hvilka du så ofta lät oss lyssna;
Men, först och sist, vår tack för frid och trygghet
Hvarmed du hägnat allas våra hem,
Där mödrar skola lära unga slakten
Att älska fosterlandet och sin kung!

Hälsningen var undertecknad af 56 damer, statsrådsfruar samt damer ur hofstaten och den högsta societeten.

Till en välförtjänt hvila kallades den 20 d:s f. d. föreståndarinnan för Örebro idiothem, fröken *Wilhelmina Lundell*, som då afled vid 61 års ålder. Fröken Lundell var född på Öby i Fellingsbro och ägnade sig i 40 år åt lärarinnakallet, däraf nära halfva tiden såsom lärarinna för sinnesslöa. Från Smedjebacken och Köping, där hon hållit privata småskolor, flyttade hon 1871 som föreståndarinna vid skolan för sinnesslöa i Stockholm. År 1881 slog fröken L. sig ned i Örebro, där hon grundade en anstalt för sinnesslöa och verkade i 12 år. Hennes sista jordiska omsorger ägnades det arbetshem, som ställts vid sidan af landstingets anstalt för att hjälpa från skolan utgångna sinnesslöa. Julaf-tonen 1894 erhöi fröken L. guldmedalj »För medborgerlig förtjänst».

En internationell kongress för kvinnoarbeten och kvinnosträfvanden skall äga rum i Berlin den 19—26 september och uppväcker intresse i vidsträckt kretsar. Drottningen af Sachsen och storhertiginnan af Baden ha gifvit uttryck åt sitt deltagande för kongressen. Från Förenta staterna, England, Frankrike, Sverige, Norge, Danmark, Holland, Finland, Italien och Österrike ha ingått tillkännagifvanden om tillslutning.

Ett föredrag i kvinnofrågan kommer att i morgon lördag kl. 1/8 e. m. hållas härstädes i hotell Continentals stora sal af fröken *Alexandra Gripenberg* från Helsingfors, känd som författarinna och en af den finska kvinnoörelsens ledande personligheter. Vi torde i nästa nr få tillfälle att närmare återkomma till fröken Gripenberg och hennes föredrag.

Teater och musik.

K. Dramatiska teaterns elevskola höll på pingst-aftonen för en talrik krets inbjudne sin sedvanliga årsuppväsning, som bar vittne om det allvar och intresse, hvarmed undervisningen i skolan under hr Nils Personnes ledning bedrifves. Vid dessa uppväsningar har det ofta varit de kvinnliga elevernas prestationer, som ingifvit de bästa förhoppningarna, men i år var det ovedersägligen en manlig elev, hr G. Hillberg, en helt ung son till hr Emil Hillberg, hvilken i detta afseende tog priset. Hans framställning af Daniel Hjort och Mortimer i »Maria Stuart» röjde både yttre och inre måtto egenskaper, hvilka en gång kunna föra fram till det ännu aflägsna målet. Bland de kvinnliga eleverna intresserade företrädesvis fröken Bock som Katri, fröken Warberg som Maria Stuart samt frökenarna Julin och Dörum som fru Monika och fröken Sally i »Evas dötrar».

Arenateatern har upptagit Hervés populära, spritande glada operett »Lilla helgonet» med Stockholmspublikens gamla favorit fru Hilda Castegren som Denise de Flavigny. Med nöje konstaterade man på premiären anandag pingst att den älskärda gästen var lika ungdomsfrisk och täck som någonsin i denna sin glansroll och att den vackra rösten t. o. m. klingade mera fyllig och jämn, än då vi sist hörde den. Applåder och inropningar följde på hvarje akt, och vi äro öfvertygade om att »Lilla helgonet» kommer att gifva många goda hus. Härtill bidraga nog, utom fru Castegren, äfven hr Alb. Ranft, som på ett mycket lyckadt sätt utförde Celestins roll, hr Justus Hagman som major de Chateau Gibu, hr J. Sandberg som sergeant Loriot och hr Rönnblad som Fernand de Champlateux.

Studentsällskapet Philocoros från Upsala, hvilket för de flesta af våra läsarinor torde vara åtminstone till namnet känt, anträder den 30:de i denna månad en tourné, som kommer att beröra Gefle, Upsala, Stockholm, Örebro, Karlstad, Filipstad, Vänersborg, Uddevalla, Göteborg, Borås, Jönköping, Norrköping och Nyköping. Andamålet med denna färd liksom med föregående sådana är att i vidare kretsar söka väcka intresse för sällskapets syften. Dessa afse hufvudsakligen att samla, bevara och bekantgöra de nationella danser, lekar och melodier, som ännu äro till finnandes i våra landsbygder.

Men Philochoros vill äfven genom deras återupplifvande och införande inverka reformerande på sällskapslifvet i syfte att göra detta mer enkelt, okonstladt och naturligt gladt. I dessa sina sträfvan understöddes sällskapet af de föreningar »Svenska Folkdansens Vänner», som i Stockholm och Göteborg bildats efter dess mönster. Den som på dessa ställen eller i Upsala bevisat deras danstillställningar eller s. k. lekstugor, vet också, att de äro utmärkta af frisk glädje såväl som enkel stilfullhet. De omväxlande, karaktäristiska danserna och de så klädsamma dräkterna göra en sådan afton synnerligen både lärorik och angenäm äfven för en åskådare, och att de dansande själfva ha roligt, är lika säkert som naturligt.

Med hänsyn såväl till det rikhaltiga och omväxlande program, som Philocoros denna gång bjuder på, som till dess erkännansvärda sträfvan, äro vi förvissade om att sällskapet såväl i Stockholm som i landsorten skall mötas af allmänhetens lifligaste sympatier.

Brudfärden.

Berättelse från Bohusläns skärgård

af Johannes Sundblad.

(Författarens sista, efterlämnade arbete.)

(Forts.)

4.

År gingo och år kommo. Kalle, som i ett par år följt med sin förste kapten, hade dock snart ledsnat vid »smårese» och skref hem, att han ville ut på större farvatten; »å skvalpet i Östersjön hade han fått nock», och så hade han till sist tagit hyra på en »Ostindiare», som gick mellan Kina och

Amerika. Då och då kom ett bref, en gång från Kalkutta, en annan gång från Rio Janerio. Ystert lefnadsmod, kärlek för yrket och förakt för »landtkrabborna» var det hufvudsakliga innehållet. På förhållandena i hemmet tycktes han icke nyfiken. Endast en sak ville han ha närmare reda på. Han frågade nämligen, hvad Börje hade för sig och hvad han lefde af under vintrarna. Detta under de tre första åren, men så inträffade en lång tystnad — hela sju år — hvarunder Anna förlorade hvarje spår af honom. Sista underrättelsen hade kommit från London. Namnet på hamnen, dit fartyget var destineradt, hade Elsa ej kunnat läsa, så konstigt var det. Detta var, som sagdt, det sista spåret. Tio år hade sålunda gått, sedan han lämnade hemön, och man började tala om, att han »nock va' ble'en borte». Detta lät ju ej så otroligt, och det enda som gjorde, att man lyssnade till det med en viss misstro var, att Börje var den som satt ryktet i gång. Han hade hört det i Haagesund — påstod han — då han var ute på sista sommarfisket, af en sälfångare, som berättat, att skeppet »Celeste» gått till botten med last och allt. Med detta hade varit två norrmän och en svensk, som gått som jungmän; svensken hette Kalle Svensson, »å de' kunne inte vara nå'n an än Kalle frå' Gullholmen,» resonerade Börje. Om detta talte han bitti och sent och hvarför, »de' var så tydlit, att e blinner käring kunde ta på't,» som båtsman Trana med ett plir i ögonen uttryckte sig, då Börjes lofvar omkring Anna samtidigt blefvo allt trängre. Det väckte sålunda ej så mycken öfverraskning då ett bref från Kalle en vacker dag gjorde slut på denna historia. Det hade gått igenom Morlandaprästens väska, hvilket just ej bidragit till dess hastigare framkomst, och var ett år gammalt, när det ändtligen nådde sin adressort. Elsa blef efterskickad och ombedd att läsa upp det. Brevet, efter hvilket Anna längtat och trängt under dessa långa tio år, hade följande lydelse:

Canton den 17 febr. 1794.

Efter långt upehål fatar jag penen för att låta dig veta att jag lefver och hafver helsan och önskar jag att jag måtte få samma hugneliga underretelse från dig tebaka.

Jag har varet som slav hos hundturken. En sjöröfvare gjorde anfal på åss å tog åss som pris, di kallar, på en sånn der slavmarknad. — Di talar der hemma om dålia tjenester men di skulle komma hit, skulle di få känna på annat. Stryk och ovet och ovet och stryk från morron te qväll, gå under husbonns bärstol om daga å stå å vifta bort knotten* om nätterna ifrå'n honom, de va inte fett. Han har tie hustrur å . . .

»Misskundli gu' . . . Hur läser du? De står väl aldri så!» utbrast Anna med uppspärrade ögon, i det att hon lutade sig fram mot den läsande.

»Står de inte! . . . De ska ja' visa dej, men de ä sant, du begriper't ändå inte. Håll munn, mens ja' läser, så kan du ju förgrufva dej sen . . . Hur långt hade ja kommit? Jo, här har ja't . . .»

. . . tie hustrur, å de behaga mej inte te slut å så flyta ja ur tjensta utom te å be om lof de va inte långt Te Kusten å när ja' kom dit fick ja' snart tag

* Myggen.

i ett skep Å tog hyra å känner Nu den gamla svigten under fötterna när ja gick ut hade jag hoppats å få komma hem Om tie år för te å få sätta upp den egna stuga som skärbon allti längtar ätter, när Han Blir gammal å stelbenter å inte längre orkar gå te sjöss men gu' vet när eller om ja nånsin får upp henne å sker de så får ja väl allti någon såm vill bli mattmor i den men de inte värt å klaga över varken de ena eller Andra utan underkasta sig guds Behag går Börje Å skubbar kring knuta nu får ja slutta dessa enfaldiga rader Må alltid så väl

Från din gamle bekanting

Kalle Svensson.

»Nå, hva säger du om de brevet?» frågade Elsa, sedan hon slutat, medan hennes hvasa ögon blefvo ännu hvassare.

Det såg ut, som om Anna känt en stor tyngd öfver bröstet, och ju längre Elsa kom, desto värre blef det, så att hon slutligen kände riktig andnöd. Annat hade hon hoppats efter den där tio års långa och kvalfulla väntan! Riktigt kunde hon ej utreda sina känslor, men hon kände något liknande skam inom sig öfver att vara så ringaktad och förbisedd. Elsa, utrustad med ett godt hufvud, förstod genast hvad som rörde sig inom kamraten och kände en hemlig glädje, då äfven hon fäst sig vid Kalle och måste se sig undanträngd. Några minuter satt hon och smånjöt af Annas kval, men afbröt emellertid snart tystnaden med ett kort:

»Nå, du vill väl, att ja' ska svara några rader? Hva vill du ha sagdt?»

»Jo, att ja' har hälsa å mår väl å att ja' undrar på, att di får lefva så okristligt därute, att di får ha mer än e' hustru . . . Här hemma får di fästning å ligga på pallen* för de, å så ska du tala om för honom, att mor dog för fem år sen på askeonsda** å så kan de kanske roga honom å höra, hur de går me fisket. Jå, du får remmettera ut de som du vill, men trä' i honom, att ja' inte bryr mig ett tecken om honom.»

»Jaså de va inte mer . . . Har du en bit papper, så kan de snart vara experat,» sade den förtrogna med ett styggt leende.

Anna framtog nu ett groft pappersark, gulnadt af ålder, som legat i kistan i tio år för en sådan stund som denna. Bläck fanns äfven till hands, och några minuter därefter var Elsa i full färd med sitt uppdrag. Hon hade lärt sig denna bland hennes likar på den tiden ej så vanliga konst af »hjälpeprästen» i Morlanda, då hon tjänte där som piga. Denna talang hade hon varit angelägen att uppöfva, då den, utom att den var litet smått inbringande, äfven satte henne i besittning af flickornas hjärteangelägenheter. Detta skattade hon högre än de sex skillingarna, som utgjorde den oföränderliga taxan för hennes besvär. Det skaffade henne nämligen en viss makt öfver hennes kommittenter, men hon kände på samma gång, att hon var mera fruktad än afhållen. Hon hade, som sagdt, en god öfning, och en halftimme senare var brevet färdigt.

»Se så, nu ä de gjordt. Vill du höra't nu?» sade hon, bortläggande pennan.

»Ja, gärna de'. Läs, får ja' höra.»

* Stå kyrkoplikt.

** Onsdagen före påsk.

rekommenderas såsom de bästa och tillförlitligaste präparat för tändernas och munns renhållande. Säljas hos de flesta bok- och parfymhandlande i riket samt i parti med hög rabatt hos Carl G. Leth, Drottninggatan 44, Stockholm, samt hos tandläkare O. C. Koch, Linköping.

Tandpasta Floriline,
tandpasta muntinktur Odontofyl
och patent Tandborstar

Tandläkare C. O. Koch

